

ΜΙΑ ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ COVID-19 ΣΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ, ΤΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΙΤΗΤΕΣ ΑΣΥΛΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ:

ΜΕΡΟΣ Ι - ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΤΗΚΕ ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟ PROJECT JUSTICE

Sarah Morsheimer, Κυριακή Χατζηπαναγιώτου
Tina Mykkänen και Hrishabh Sandilya
Οκτώβριος 2020

ΒΑΣΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Με βάση μια διεπιστημονική προσέγγιση συστημικής σκέψης, αυτή η επισκόπηση καταγράφει με χρονική σειρά τις επιπτώσεις της πανδημίας του COVID-19 στην κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική και προσωπική ζωή των προσφύγων, των μεταναστών και των αιτητών ασύλου στην Κύπρο, από τον Μάρτιο του 2020.

Μέχρι σήμερα, η πανδημία είχε ως αποτέλεσμα μια αισθητή επιδείνωση της ποιότητας ζωής των προσφύγων, των μεταναστών και των αιτητών ασύλου, με εμφανή επίδραση στις προσωπικές ελευθερίες, τα μέσα επιβίωσης και την οικονομική ασφάλεια, την ψυχική υγεία καθώς και τη γενική ευημερία και την προσωπική τους ανάπτυξη.

Σημειώνεται επίσης ένας έμφυλος αντίκτυπος της πανδημίας, με τις γυναίκες να επιβαρύνονται περισσότερο αφού αναλαμβάνουν περισσότερες ευθύνες για το νοικοκυριό και την ανατροφή των παιδιών.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΔΕΑ	Δελτίο Εγγραφής Αλλοδαπού
CCy	Caritas Cyprus
ΚΣΓΠ	Κυπριακό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες
DCN	Dignity Centre Nicosia
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΛΟΑΤΚΙ+	Λεσβίες, Ομοφυλόφιλοι, Αμφιφυλόφιλοι, Τρανς, Κουήρ, Ίντερσεξ+
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
ΜΑΠ	Μέσα Ατομικής Προστασίας
ΠΜΑ	Πρόσφυγες, Μετανάστες και Αιτούντες Άσυλο
ΚΔ	Κυπριακή Δημοκρατία
ΤΔΒΚ	Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου

ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΥΑΗΕΠ	Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες
VOIS	Φωνές των Διεθνών Φοιτητών στην Κύπρο

Ι. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Η παρούσα έκθεση αποτελεί την πρώτη παρουσίαση ενός ερευνητικού έργου που αποτελείται από τρία μέρη, με στόχο να αναλύσει την επίδραση της πανδημίας του COVID-19 στους πρόσφυγες, τους μετανάστες και τους αιτητές ασύλου (ΠΜΑ) στην Κυπριακή Δημοκρατία (ΚΔ)¹. Με βάση μια διεπιστημονική προσέγγιση συστημικής σκέψης, αυτή η μελέτη επιδιώκει να καταγράψει τις επιπτώσεις που είχε η πανδημία στην κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική και προσωπική ζωή των ΠΜΑ στην ΚΔ και βάσει αυτών των ευρημάτων να δώσει πρακτικές και αποτελεσματικές συστάσεις.

Το Μέρος Ι της έκθεσης προσφέρει μια επισκόπηση της πανδημίας του COVID-19 και των επιπτώσεών της στους ΠΜΑ βάσει ενός χρονοδιαγράμματος από τον Μάρτιο του 2020. Το Μέρος ΙΙ βασίζεται σε μια λεπτομερή έρευνα, η οποία διεξήχθη σε πολλές πόλεις ενώ περιλαμβάνει και συνεντεύξεις με ΠΜΑ που μαρτυρούν τις εμπειρίες των άμεσα εμπλεκόμενων και το μέγεθος των επιπτώσεων που βίωσαν από την πανδημία του COVID-19. Το Μέρος ΙΙΙ αποτελείται από μια λευκή βίβλο (white paper) με πιθανές λύσεις για την αντιμετώπιση αυτών των επιπτώσεων.

¹ Σημείωση σχετικά με τη χρήση του όρου ΠΜΑ σε αυτό το έγγραφο: Χρησιμοποιούμε σκόπιμα έναν ευρύ όρο για να καλύψουμε ολόκληρη το εύρος των μεταναστών τόσο στην ΚΔ όσο και στην «ΤΔΒΚ», συμπεριλαμβανομένων των αναγνωρισμένων προσφύγων, των μεταναστών εργαζομένων και φοιτητών και των αιτητών ασύλου, εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης (στην περίπτωση της ΚΔ) και Τουρκίας (στην περίπτωση της «ΤΔΒΚ»).

Το Μέρος Ι βασίζεται σε μία δευτερογενή έρευνα που διεξήχθη μέσω ακαδημαϊκών πηγών, ειδήσεων και μέσων κοινωνικών δικτύωσης που διατίθενται στο κοινό καθώς και σε συνεντεύξεις ατόμων που εργάζονται σε ανθρωπιστικές οργανώσεις, εμπειρογνομόνων στον τομέα της μετανάστευσης, ΠΜΑ και άλλους. Εκτός από αναφορά των πιο σημαντικών γεγονότων, το Μέρος Ι παρέχει μια σύνοψη των νομικών διατάξεων που εξέδωσε η κυβέρνηση σχετικά με τους ΠΜΑ, παρουσιάζει τα ευρήματα μιας σύντομης Ανάλυσης Φύλου, στην οποία επισημαίνεται ο έμφυλος αντίκτυπος της πανδημίας καθώς και ένα σύντομο κεφάλαιο σχετικά με την κατάσταση στην αυτοανακηρυχθείσα Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου («ΤΔΒΚ»). Η χρήση του όρου δεν συνεπάγεται αναγνώριση της «ΤΔΒΚ» ή των διοικητικών της οργάνων.

II. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ

Ενώ η πανδημία του COVID-19 έφερε σημαντικές προκλήσεις σε σχεδόν κάθε χώρα του κόσμου, υπάρχουν σαρωτικά στοιχεία που δείχνουν το τεράστιο μέγεθος του αντίκτυπου στις μειονότητες και τις περιθωριοποιημένες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των ΠΜΑ και των χωρών που τους φιλοξενούν². Η Κύπρος δεν αποτελεί εξαίρεση σε αυτό το ζήτημα.

Από τον Μάρτιο του 2020, όταν ξεκίνησε η πανδημία, οι ΠΜΑ στη χώρα είχαν περιορισμένη πρόσβαση σε επίσημες πληροφορίες σχετικά με την πανδημία του COVID-19 και, ως εκ τούτου, πλήγηκαν δυσανάλογα κατά την περίοδο του απαγορευτικού (lockdown) που περιόρισε σε μεγάλο βαθμό τις μετακινήσεις τους. Μέχρι σήμερα, η πανδημία έχει οδηγήσει σε αισθητή επιδείνωση της ποιότητας ζωής των ΠΜΑ, με αισθητή επίπτωση στις προσωπικές ελευθερίες, τα μέσα επιβίωσης και την οικονομική ασφάλεια, την ψυχική υγεία καθώς και τη γενική ευημερία και την προσωπική τους ανάπτυξη, παρά τις προσπάθειες των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Επιπλέον, πολλοί ΠΜΑ παραμένουν στο περιθώριο της κυπριακής κοινωνίας, αντιμετωπίζοντας μεγάλη καθυστέρηση στις διαδικασίες και τις αιτήσεις για μεταναστευτικά θέματα, με περιορισμένη δυνατότητα νομικής προσφυγής. Σημειώνεται επίσης ένας έμφυλος αντίκτυπος της πανδημίας, με τις γυναίκες ΠΜΑ να έχουν επωμισθεί επιπρόσθετο βάρος αφού αναλαμβάνουν περισσότερες ευθύνες στο νοικοκυριό και την φροντίδα των παιδιών κατά τη διάρκεια του απαγορευτικού. Τέλος, ενώ υπάρχουν περιορισμένες πληροφορίες σχετικά με τον αντίκτυπο στους ΠΜΑ στην «ΤΔΒΚ», οι επιπτώσεις της πανδημίας ήταν πιο έντονες σε σύγκριση με εκείνες στην ΚΔ, δεδομένης της δεινής οικονομικής κατάστασης στην «ΤΔΒΚ».

III. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέχρι τις 9 Οκτωβρίου 2020, τα στοιχεία του Υπουργείου Υγείας δείχνουν ότι από την ανακοίνωση του πρώτου επιβεβαιωμένου κρούσματος στην ΚΔ στις 9 Μαρτίου 2020³, έχουν καταγραφεί 1,951 κρούσματα COVID-19 και 32 θάνατοι.

Από τότε, η ΚΔ, όπως και πολλές άλλες χώρες στην Ευρώπη και σε όλο τον κόσμο, επέβαλε έκτακτα μέτρα για τον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού. Τα μέτρα περιλάμβαναν περιορισμούς στις μετακινήσεις, κοινωνική απόσταση και περιορισμό στον αριθμό των ατόμων στις συγκεντρώσεις, καθώς και το κλείσιμο δημόσιων χώρων και ορισμένων επιχειρήσεων, κυβερνητικών υπηρεσιών και εγκαταστάσεων. Η κατάσταση παραμένει ρευστή και τα μέτρα συνεχίζουν να εφαρμόζονται με βάση την εξελισσόμενη επιδημιολογική κατάσταση.

Αυτές οι ενέργειες είχαν προσωπικές, δημόσιες, οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις συνθήκες διαβίωσης των ΠΜΑ. Κατά κύριο λόγο, αυτά περιλάμβαναν αυθαίρετη κράτηση σε υπερπλήρεις εγκαταστάσεις υπό κακές συνθήκες, απώλεια προσωπικών ελευθεριών, απώλεια θέσεων εργασίας και μέσων επιβίωσης, περιορισμούς στην πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη και δυσμενείς επιπτώσεις στην ψυχική υγεία, καθυστερήσεις στις παροχές κοινωνικής πρόνοιας, έλλειψη πρόσβασης στην τεχνολογία, τις ευκαιρίες εκπαίδευσης και προσωπικής ανάπτυξης, καθώς και καθυστερήσεις στις διαδικασίες ασύλου και αιτήσεις για μεταναστευτικά θέματα και περιορισμένη πρόσβαση στο νομικό και δικαστικό σύστημα.

Ξεκινώντας με ένα σύντομο χρονοδιάγραμμα των γεγονότων, αυτή η μελέτη εξετάζει τους ακόλουθους παράγοντες που επηρεάζουν τους ΠΜΑ στην ΚΔ κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19: πρόσβαση σε πληροφορίες, επιπτώσεις των περιορισμών των μετακινήσεων, πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη, πρόσβαση σε διαδικασίες ασύλου και νομικές υπηρεσίες, εργασιακές, οικονομικές και δημοσιονομικές επιπτώσεις, πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες και επιπτώσεις στην προσωπική ανάπτυξη.

2 «Απομονωμένοι και Παρατημένοι: Ο αντίκτυπος του COVID-19 στην Οικονομική Ένταξη των Προσφύγων». 2020. Refugees International. <https://www.refugeesinternational.org/reports/2020/7/6/locked-down-and-left-behind-the-impact-of-covid-19-on-refugees-economic-inclusion>

3 Γραφείο Τύπου & Πληροφοριών, «Ανακοίνωση του Υπουργείου Υγείας για τα νέα κρούσματα COVID-19», ΓΤΠ (ΓΤΠ, 9 Οκτωβρίου 2020), <https://www.pio.gov.cy/en/press-releases-article.html?id=16165>.

IV. ΕΝΑ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΣΑΝ ΤΟΥΣ ΠΜΑ ΣΤΗΝ ΚΔ⁴

Ημερομηνία	Γεγονός
9 Μαρτίου 2020	Καταγράφηκαν τα πρώτα κρούσματα στην ΚΔ.
11 Μαρτίου 2020	Η κυβέρνηση εκδίδει τους πρώτους περιορισμούς και απαγορεύει μεγάλες δημόσιες συγκεντρώσεις.
15 Μαρτίου 2020	Η κυβέρνηση απαγορεύει τις διεθνείς πτήσεις με εξαιρέσεις. Τα σημεία ελέγχου είναι προσβάσιμα μόνο σε Τουρκοκύπριους και Ελληνοκύπριους και νόμιμους κατοίκους της ΚΔ. Ιδιωτικά και δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα αναστέλλουν τη λειτουργία τους.
16 Μαρτίου 2020	Η κυβέρνηση διατάζει την αναβολή προγραμματισμένων χειρουργικών επεμβάσεων και απαγορεύει τη νοσηλεία μη επείγουσων περιπτώσεων, ακυρώνονται όλα τα ραντεβού σε γιατρούς.
23 Μαρτίου 2020	Η κυβέρνηση διατάσσει τους πρώτους περιορισμούς κυκλοφορίας, εφαρμόζει την υποχρεωτική χρήση γραπτού μηνύματος SMS για έξοδο από το σπίτι και κλείνει πολλές επιχειρήσεις σε διάφορους τομείς.
31 Μαρτίου 2020	Η κυβέρνηση διατάσσει την απαγόρευση κυκλοφορίας κατά τις νυχτερινές ώρες και τα ξημερώματα, κλείνει όλες τις επιχειρήσεις εκτός από εκείνες που παρέχουν βασικές υπηρεσίες, αυξάνει το πρόστιμο για μη συμμόρφωση, περιορίζει τις μετακινήσεις σε μία την ημέρα και διατάσσει μεγαλύτερη επιβολή των κανόνων.
8 Απριλίου 2020	Η κυβέρνηση εκδίδει διάταγμα για απαγόρευση κυκλοφορίας βάσει του περί Λοιμοκαθάρσεως νόμου έως τις 30 Απριλίου 2020.
15 Απριλίου 2020	Η κυβέρνηση αρχίζει να καταβάλλει ειδικά επιδόματα στο πλαίσιο προγράμματος οικονομικής στήριξης, συμπεριλαμβανομένης της πληρωμής ορισμένων μισθών.
23 Απριλίου 2020	Η κυβέρνηση εισάγει πρόσθετα μέτρα στήριξης για τους εργαζομένους.
4 έως 20 Μαΐου 2020	Η κυβέρνηση διατάσσει την πρώτη φάση χαλάρωσης των περιορισμών κυκλοφορίας και επιτρέπει σε ορισμένες επιχειρήσεις και τομείς να ανοίξουν ξανά, συμπεριλαμβανομένων του κατασκευαστικού τομέα, του τομέα λιανικού εμπορίου, της υγειονομικής περίθαλψης, της εκπαίδευσης και του τουρισμού. Επιπλέον, επιτρέπει τρεις μετακινήσεις την ημέρα και μειώνει την απαγόρευση της κυκλοφορίας κατά τις νυχτερινές ώρες κατά μία ώρα.
7 Μαΐου 2020	Η κυβέρνηση ανακοινώνει δεύτερο πακέτο οικονομικής στήριξης.
21 Μαΐου έως 4 Ιουνίου 2020	Η κυβέρνηση ανακοινώνει τη δεύτερη φάση χαλάρωσης των περιορισμών της κυκλοφορίας και επιτρέπει σε επιχειρήσεις εστίασης (εξωτερικοί χώροι) και ινστιτούτα αισθητικής, μουσεία και βιβλιοθήκες να ανοίξουν ξανά. Οι προσωπικές μετακινήσεις δεν περιορίζονται πλέον, η απαγόρευση κυκλοφορίας κατά τις βραδινές ώρες καταργείται και επιτρέπεται η συγκέντρωση έως και δέκα ατόμων. Επιτρέπεται η πρόσβαση στην παραλία και οι θρησκευτικές λειτουργίες.
5 έως 24 Ιουνίου 2020	Σε μια τρίτη φάση χαλάρωσης η κυβέρνηση καταργεί τους περισσότερους περιορισμούς. Ορισμένοι περιορισμοί παραμένουν, όπως αυτοί για τις μεγάλες συγκεντρώσεις και τις εκδηλώσεις σε κλειστούς χώρους. Όλοι οι τομείς και οι επιχειρήσεις έχουν ανοίξει.
Ιούνιος 2020 και μετά	Η κυβέρνηση άρει την απαγόρευση διεθνών πτήσεων και ανοίγει ξανά τα σημεία ελέγχου προς τη βόρεια πλευρά, με την προϋπόθεση διενέργειας εξέτασης για COVID-19. Αλλάζει τα όρια στις συγκεντρώσεις ανάλογα με τις ανάγκες και ανακοινώνει τοπικούς περιορισμούς κυκλοφορίας, με βάση την επιδημιολογική κατάσταση.

4 Αυτή είναι μια λίστα με επιλεγμένες κυβερνητικές διατάξεις και περιορισμούς σχετικά με τον COVID-19 που έχουν εκδοθεί, η οποία λήφθηκε από <https://www.pio.gov.cy/coronavirus/en/press2.html>, <https://www.pio.gov.cy/coronavirus/en/diat.html>, και <https://www.pio.gov.cy/coronavirus/en/press.html>.

V. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΟΝ COVID-19

Κατά τους πρώτους μήνες της πανδημίας, δεδομένης της ταχέως εξελισσόμενης επιδημιολογικής κατάστασης και τις συχνά πρόχειρες επίσημες ανακοινώσεις σε γλώσσες με τις οποίες πολλοί ΠΜΑ δεν ήταν εξοικειωμένοι, οι ΠΜΑ είχαν περιορισμένη πρόσβαση σε σαφείς, κατανοητές και εφαρμόσιμες πληροφορίες σχετικά με την πανδημία του COVID-19. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι ΠΜΑ συχνά να μην γνωρίζουν τις οδηγίες και τις υγειονομικές συστάσεις και να μην κατανοούν πλήρως τη σοβαρότητα και τη φύση της νόσου⁵.

Μετά το τηλεοπτικό διάγγελμα του προέδρου στις 13 Μαρτίου 2020 και τα πρώτα κυβερνητικά διατάγματα, τους επόμενους μήνες εκδόθηκαν ορισμένες επιπλέον υγειονομικές συστάσεις και διατάγματα. Οι συστάσεις παρείχαν περισσότερες πληροφορίες για την ασθένεια, τα συμπτώματά της και τα βήματα σε περίπτωση πιθανής μόλυνσης. Στην αρχή, οι επίσημες πληροφορίες για τον COVID-19 περιορίστηκαν σε πληροφορίες που μετέδιδαν οι τηλεοπτικοί σταθμοί και οι κυβερνητικοί ιστότοποι, οι οποίοι δεν ήταν φιλικό προς τον χρήστη και απαιτούσαν από τους ΠΜΑ να αναζητήσουν ενεργά πληροφορίες⁶ σε πολύπλοκους καταλόγους, κάτι το οποίο ήταν μια αρκετά δύσκολη διαδικασία. Ένας αιτητής ασύλου που έδωσε συνέντευξη δήλωσε ότι στα αρχικά στάδια της πανδημίας βασίστηκε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στα μηνύματα φίλων του στο WhatsApp, οι οποίοι βρίσκονταν στο εξωτερικό, καθώς δυσκολευόταν να αξιοποιήσει τις κυβερνητικές πηγές⁷ αποτελεσματικά.

Το εμπόδιο της γλώσσας είχε ως αποτέλεσμα οι περισσότεροι ΠΜΑ να μην μπορούν να χρησιμοποιήσουν την ειδική ενημερωτική γραμμή επικοινωνίας για την πανδημία του COVID-19. Καταγράφηκαν περιπτώσεις ΠΜΑ που καλούσαν τις τηλεφωνικές γραμμές και δεν ήταν σε θέση να επικοινωνήσουν με τους τηλεφωνητές⁸. Επιπλέον, ΠΜΑ που έδωσαν συνέντευξη δήλωσαν ότι είχαν δυσκολευτεί να ακολουθήσουν τις οδηγίες και δεν μπορούσαν να κατανοήσουν τις κρίσιμες πληροφορίες που δημοσιεύθηκαν στην αρχή της πανδημίας, αρχικά στην ελληνική, την αγγλική ή την τουρκική γλώσσα.

Αυτό βελτιώθηκε εν μέρει μέσω των ενεργειών του Γραφείου της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών

για τους Πρόσφυγες (UNHCR) στην Κύπρο, το Κυπριακό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΚΣΓΠ)⁹, το KISA¹⁰, το Caritas Cyprus (CCy) και το Dignity Centre Nicosia (DCN). Αυτοί και άλλοι οργανισμοί κάλυψαν αυτό το κενό παρέχοντας πρόσθετες μεταφράσεις των συστάσεων, των προειδοποιήσεων, των ενημερωτικών εντύπων και οδηγιών, δημοσιεύοντας αυτές στους ιστότοπούς τους και κοινοποιώντας τις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, καθώς και μέσω SMS, WhatsApp, Viber και άλλων πλατφορμών ανταλλαγής μηνυμάτων.

Τους τελευταίους μήνες έχει παρατηρηθεί βελτίωση, συμπεριλαμβανομένης μιας πιο αποτελεσματικής προσέγγισης της κυβέρνησης όσον αφορά την επικοινωνία, με πληροφορίες διαθέσιμες σε πολλές γλώσσες και ενημερωτικά έντυπα τα οποία αναρτώνται σε δημόσιους χώρους¹¹. Παρ' όλα αυτά, εμπειρογνώμονες και κοινωνικοί λειτουργοί δήλωσαν ότι εξακολουθεί να υπάρχει κενό όσον αφορά την διάδοση πληροφοριών και αυτό θα καταστήσει δύσκολη την κατάσταση για τους ΠΜΑ σε περίπτωση επιδείνωσης της πανδημίας ή επαναφοράς των περιορισμών στο εγγύς μέλλον.

VI. Ο ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΠΑΓΟΡΕΥΤΙΚΟΥ

Υπόβαθρο

Στις 15 Μαρτίου 2020, η ΚΔ απαγόρευσε τις περισσότερες πτήσεις. Μια εβδομάδα αργότερα, στις 23 Μαρτίου 2020, η κυβέρνηση απαγόρευσε όλες τις αχρείαστες μετακινήσεις εκτός σπιτιού (από τις 31 Μαρτίου 2020 και μετά, η μετακίνηση εκτός σπιτιού περιορίστηκε σε μία φορά την ημέρα), κλείνοντας όλα τα πάρκα, τις αγορές, τους χώρους λατρείας και τις περισσότερες επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών. Υπήρχαν εξαιρέσεις για μετακίνηση για εργασία, βασικές δημόσιες υπηρεσίες, ραντεβού σε γιατρό, φροντίδα της οικογένειας, σωματική άσκηση, καθώς και για να παραστεί κανείς σε κηδείες, γάμους, βαπτίσεις και άλλες συγκεντρώσεις που δεν υπερέβαιναν τα δέκα άτομα. Σε αυτές τις περιπτώσεις, απαιτούνταν δύο μέτρα κοινωνικής απόστασης, καθώς και περιορισμός του αριθμού των ατόμων σε ορισμένους χώρους.

Οι νέοι κανόνες απαιτούσαν την αποστολή ενός SMS στις αρχές για έξοδο από το σπίτι μόνο για τους προαναφερθέντες λόγους. Οι πολίτες έπρεπε να στείλουν SMS στο 8998 (μόνο από αριθμούς τηλεφώνου της ΚΔ)

5 Philenews, «Χωρίς αναγκαία ενημέρωση και περίθαλψη μετανάστες», Φιλελεύθερος (Φιλελεύθερος, 27 Μαρτίου 2020), <https://www.philenews.com/koinonia/eidiseis/article/905372/choris-anaggaia-enimerosi-kai-perithalpsi-metanastes>.

6 Αυτό εξακολουθεί να ισχύει στον ειδικό ιστότοπο του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών για τον Κορωνοϊό - <https://www.pio.gov.cy/coronavirus/en/info.html>.

7 Συνέντευξη με έναν αιτητή ασύλου που πραγματοποιήθηκε τον Αύγουστο του 2020.

8 Josephine Koumettou, «Χωρίς Πρόσβαση στην Υγειονομική Περίθαλψη, Γλωσσικά Εμπόδια για τους Αιτητές Ασύλου εν Μέσω Κρίσης» (In-Cyprus, 2 Απριλίου 2020), <https://in-cyprus.philenews.com/no-access-to-healthcare-language-barriers-for-asylum-seekers-amid-crisis/>.

9 Το ΚΣΓΠξχώρισε για το έργο του. Ήταν οι πρώτοι που δημιούργησαν μια ειδική ιστοσελίδα για την πανδημία του COVID-19 - <https://cyrefugeecouncil.org/coronavirus-covid-19-information/> - και κοινοποίησαν συστηματικά πληροφορίες και ενημερώσεις σε πολλές γλώσσες από τα μέσα Μαρτίου 2020.

10 Οι μεταφρασμένες οδηγίες του KISA για τον COVID-19 είναι διαθέσιμες εδώ: <https://kisa.org.cy/wp-content/uploads/2020/04/Covid-movement-guidlines-Fr.pdf>.

11 «Πληροφορίες/Οδηγίες του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών», Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών COVID-19 (Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Κύπρου, 2020), <https://www.pio.gov.cy/coronavirus/en/info.html>.

στο οποίο να αναφέρουν το λόγο για τον οποίο επιθυμούν να βγουν από το σπίτι, τον αριθμό ταυτότητάς τους και τον ταχυδρομικό τους κώδικα. Στη συνέχεια, λάμβαναν αυτόματη απάντηση, με την οποία το αίτημά τους εγκρινόταν ή δεν γινόταν δεκτό. Η μετακίνηση έξω από το σπίτι περιορίστηκε αυστηρά και ελεγχόταν από την αστυνομία και άλλους κυβερνητικούς αξιωματούχους σε όλη την ΚΔ που έλεγχαν την ταυτότητα και την εγκυρότητα της άδειας που είχε ληφθεί μέσω SMS.

Πολλοί ΠΜΑ δεν μπορούσαν να κατανοήσουν τους περίπλοκους κανόνες για τα SMS, οι οποίοι αρχικά δημοσιεύτηκαν μόνο στα ελληνικά και στα αγγλικά¹². Αυτό οδήγησε τους ΠΜΑ να μετακινούνται παραβιάζοντας τους κανόνες και στη συνέχεια να τους επιβάλλονται πρόστιμα, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι ασαφείς οδηγίες, η έλλειψη πληροφοριών σε άλλες γλώσσες εκτός από τα ελληνικά και τα αγγλικά και περιπτώσεις που ο αριθμός 8998 δεν λειτουργούσε¹³.

Επιπλέον, οι ίδιες οι οδηγίες ήταν ασαφείς και άλλαζαν συχνά δημιουργώντας σύγχυση, με αποτέλεσμα πολλές φορές τα περισσότερα αιτήματα να απορρίπτονται¹⁴.

Η Κατάσταση στις Αστικές Περιοχές

Οι περιορισμοί στις μετακινήσεις προκάλεσαν πολλές δυσκολίες για τους ΠΜΑ που ζουν σε αστικές περιοχές. Πολλοί δυσκολευτήκαν σε ό,τι αφορά την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, να πάνε στην εργασία τους και γενικά να ζήσουν την καθημερινότητά τους. Πολλοί μη αγγλόφωνοι ΠΜΑ δυσκολεύονταν να στείλουν SMS για έγκριση, και αναγκάζονταν να φεύγουν από το σπίτι για να προμηθευτούν αγαθά πρώτης ανάγκης, φοβούμενοι σύλληψη ή επιβολή προστίμου από την αστυνομία εάν τους εντόπιζαν χωρίς την απαιτούμενη έγκριση¹⁵.

Ένας αιτητής ασύλου που ζει στη Λευκωσία περιέγραψε πώς ο συγκάτοικός του, ο οποίος μιλά μόνο γαλλικά, δεν μπόρεσε να κατανοήσει το σύστημα των SMS στα αγγλικά ή στα ελληνικά για να εξασφαλίσει άδεια να πάει στην τράπεζα. Ενώ βρισκόταν στον δρόμο, τον σταμάτησε η αστυνομία και του επέβαλε πρόστιμο ύψους 300

ευρώ, το οποίο δυσκολεύτηκε να πληρώσει¹⁶.

Τοπικοί οργανισμοί, συμπεριλαμβανομένων των DCN και ΚΣΓΠ, δήλωσαν επίσης ότι οι ΠΜΑ ανέφεραν ότι τους είχαν επιβληθεί πρόστιμα διότι άθελά τους δεν είχαν λάβει έγκριση του αιτήματός τους μέσω SMS¹⁷. Σε ορισμένους επιβλήθηκε πρόστιμο διότι δήλωσαν λανθασμένο λόγο για τη μετακίνησή τους, ενώ σε άλλους διότι παρέμειναν εκτός της οικίας τους για περισσότερη ώρα από ό,τι επιτρεπόταν. Αυτό ήταν άδικο, δεδομένου ότι η άδεια μέσω SMS δινόταν για «εύλογο χρονικό διάστημα», αφήνοντάς το στη διακριτική ευχέρεια των ελεγκτών να καθορίσουν τι θεωρείται εύλογο.

Επιπλέον, εργαζόμενοι σε ανθρωπιστικές οργανώσεις στη Λευκωσία σημείωσαν ότι σε πολλές περιπτώσεις κατά τη διάρκεια του απαγορευτικού, η αστυνομία συγκέντρωσε ΠΜΑ που έμεναν στο δρόμο, καθώς και εκείνους που βρήκαν καταφύγιο σε εκκλησίες και τζαμιά στην παλιά πόλη, και τους μετέφερε με λεωφορεία στο Κέντρο Επείγουσας Φιλοξενίας στην Πουρνάρα στην Κοκκινотριμιθιά¹⁸. Αυτό συνέβη παρά την επίσημη έγγραφη πολλών ΠΜΑ σε διευθύνσεις εντός των τειχών της Λευκωσίας. Η κυβέρνηση δικαιολόγησε αυτή την κίνηση προφασισζόμενη λόγους υγείας, ισχυριζόμενη ότι οι ΠΜΑ ζούσαν στριμωγμένοι, σε ανθυγιεινές συνθήκες που ευνοούσαν την εξάπλωση του ιού.

Κέντρα Υποδοχής και Κράτησης

Τα μέτρα που τέθηκαν σε ισχύ στις 8 Απριλίου 2020 απαγόρευαν σε οποιονδήποτε να εισέλθει ή να εξέλθει από τα κέντρα υποδοχής και κράτησης, με εξαίρεση τους νεοεισαχθέντες. Ειδική άδεια από το Υπουργείο Εσωτερικών ήταν απαραίτητη για την παροχή ανθρωπιστικής ή ιατρικής βοήθειας, καθώς και για τους ενοίκους για να μεταβαίνουν από και προς την εργασία τους. Τα κέντρα ήταν ήδη υπερπλήρη πριν από την πανδημία, γεγονός που κατέστησε την κοινωνική απόσταση σχεδόν αδύνατη.

Μία γιατρός, η οποία είναι τακτική εθελόντρια στο Κέντρο Υποδοχής και Φιλοξενίας της Κοφίνου δήλωσε ότι όλα τα κέντρα του νησιού είναι υπερπλήρη¹⁹. Σημείωσε ότι οι περιορισμένοι πόροι για λόγους υγιεινής ενέτειναν τον κίνδυνο μόλυνσης όχι μόνο για τον COVID-19, αλλά και για άλλες ασθένειες. Πρόσθεσε ότι η έλλειψη εγκαταστάσεων καθαριότητας καθιστά πιο δύσκολο για τους ενοίκους να πλένουν τακτικά τα χέρια τους και να διατηρούν τις απαραίτητες πρακτικές υγιεινής για να μην μολυνθούν ή να μεταδώσουν τον ιό.

12 Το ΚΣΓΠ εξέδωσε έγκαιρα μετάφραση της διαδικασίας αποστολής SMS στα Αραβικά, στα Γαλλικά και στα Σομαλικά την ίδια ημέρα που τέθηκαν σε ισχύ τα μέτρα, καλύπτοντας το κενό από την πλευρά των αρχών, οι οποίες εκείνη την περίοδο είχαν εκδώσει οδηγίες μόνο στα Ελληνικά και τα Αγγλικά. Η Ύπατη Αρμοστεία των ΗΕ για τους Πρόσφυγες ήταν ο πρώτος οργανισμός που κοινοποίησε μεταφρασμένες επίσημες οδηγίες από την κυβέρνηση για τη διαδικασία των SMS σε πολλές γλώσσες, στις 7 Απριλίου 2020, 15 μέρες μετά την επιβολή των αρχικών περιορισμών.

13 Εσωτερικός συντάκτης, "Coronavirus: SMS Service Operational Again," Cyprus Mail (Cyprus Mail, 25 Μαρτίου, 2020), <https://cyprus-mail.com/2020/03/25/coronavirus-sms-service-operational-again/>.

14 Jonathan Shkurko, "Coronavirus: SMS Requests for Movement up by 33 per Cent, Most Rejected," Cyprus Mail (Cyprus Mail, 1 Απριλίου, 2020), <https://cyprus-mail.com/2020/04/01/coronavirus-sms-requests-for-movement-up-by-33-per-cent-most-rejected/>.

15 Συνεντεύξεις με κοινωνικούς λειτουργούς και εργαζόμενους σε ανθρωπιστικές οργανώσεις/οργανώσεις μεταναστών που πραγματοποιήθηκαν τον Ιούλιο και τον Αύγουστο 2020.

16 Συνεντεύξεις αιτητών ασύλου που πραγματοποιήθηκαν τον Ιούλιο και τον Αύγουστο 2020.

17 Συνεντεύξεις με κοινωνικούς λειτουργούς και εργαζόμενους σε ανθρωπιστικές οργανώσεις/οργανώσεις μεταναστών που πραγματοποιήθηκαν τον Ιούλιο και τον Αύγουστο 2020.

18 KISA. "The Government's New Measures on Asylum Violate Human Rights and Endanger Public Health," (KISA, 7 Απριλίου, 2020), <https://kisa.org.cy/the-governments-new-measures-on-asylum-violate-human-rights-and-endanger-public-health/>.

19 Συνέντευξη με εθελοντή ιατρό που πραγματοποιήθηκε τον Αύγουστο 2020.

Λίγο μετά την αυστηρότερη επιβολή περιορισμών, γύρω στα τέλη Μαΐου 2020, στο Κέντρο Πουρνάρα διέμεναν 700 άτομα, αριθμός που υπερέβαινε κατά πολύ την χωρητικότητά του²⁰. Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλούσε η παραμονή των ασυνόδευτων ανηλίκων στο κέντρο μαζί με ενήλικες ΠΜΑ. Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (ΥΑΗΕΠ) σημείωσε σοβαρά προβλήματα στην προσέγγιση των αρχών, και τον Ιούνιο του 2020, μετά από καταγγελίες για σεξουαλική παρενόχληση²¹, εργάστηκε πυρετωδώς (μεταξύ άλλων μέσω παρουσίασης στην κοινοβουλευτική επιτροπή ανθρωπίνων δικαιωμάτων) για να μετακινηθούν οι ανήλικοι²².

Επιπλέον, μαρτυρίες από ΠΜΑ μέσα στο κέντρο αποκάλυψαν ανθυγιεινές συνθήκες, συμπεριλαμβανομένης της έξαρσης ψώρας, χωρίς δυνατότητα εξόδου από το κέντρο και χωρίς ιατρική βοήθεια²³. Τοπικοί οργανισμοί, συμπεριλαμβανομένων των ΚΣΓΠ και ΚΙΣΑ, υποστήριξαν την απομάκρυνση των ανοσοκατασταλμένων και ιδιαίτερα ευάλωτων ΠΜΑ από το κέντρο κράτησης²⁴. Μετά την πίεση από οργανώσεις και αιτητές ασύλου στο κέντρο, η Υπηρεσία Ασύλου άρχισε να επιτρέπει σε δέκα άτομα την ημέρα να φεύγουν, με προτεραιότητα σε ευάλωτα άτομα και γυναίκες, αλλά μόνο εάν μπορούσαν να παρουσιάσουν έγκυρη διεύθυνση διαμονής²⁵.

Ωστόσο, ήταν σχεδόν αδύνατο για τους όλους τους κρατούμενους να βρουν διαμονή, εκτός εάν είχαν ήδη έρθει σε επαφή με άλλους στην κοινότητα²⁶.

Μέχρι τις 28 Σεπτεμβρίου 2020, το Κέντρο Πουρνάρα παραμένει κλειστό, φιλοξενώντας περίπου 265 άτομα στο κύριο τμήμα, συμπεριλαμβανομένων 97 παιδιών και άγνωστου αριθμού ατόμων σε καραντίνα²⁷. Η κατάσταση στο κέντρο Πουρνάρα συνεχίζει να είναι ρευστή, με νέες αφίξεις που φτάνουν ακτοπλοϊκώς από τον Λίβανο και τη Συρία να μεταφέρονται στο κέντρο.

20 "Cyprus Immigration Detention Profile," Global Detention Project, 31 Μαΐου, 2020, <https://www.globaldetentionproject.org/countries/europe/cyprus>.

21 Jonathan Shkurko, "UNHCR Official to Testify on Underage Sexual Harassment Claims at Pournara Camp," Cyprus Mail (Cyprus Mail, 24 Ιουνίου, 2020), <https://cyprus-mail.com/2020/06/24/unhcr-official-to-testify-on-underage-sexual-harassment-claims-at-pournara-camp/>.

22 "News Comment on the Discussion at the Human Rights Parliamentary Committee on the Situation at the Pournara Centre - UNHCR Cyprus," UNHCR Cyprus, 22 Ιουνίου, 2020, <https://www.unhcr.org/cy/2020/06/22/news-comment-on-the-discussion-at-the-human-rights-parliamentary-committee-on-the-situation-at-the-pournara-centre/>.

23 Catherine Bennett, "Migrants Forced to Stay in Cyprus Camp despite Easing of Covid-19 Lockdown," The France 24 Observers (France24, 28 Μαΐου, 2020), <https://observers.france24.com/en/20200526-cyprus-migrants-camp-pournara-covid-19>.

24 ΚΣΓΠ στο Facebook - <https://www.facebook.com/cyrefugeecouncil/posts/636648700233323>.

25 Drousiotou, Corina. Έκδοση. Country Report: Cyprus. Asylum Information Database (AIDA), European Council on Refugees and Exiles (ECRE), 2019.

26 Drousiotou, 2019.

27 Έκδοση. Regional Bureau for Europe Update #18 COVID-19 Emergency Response. UNHCR The UN Refugee Agency, 2020.

VII. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ

Πριν από το ξέσπασμα της πανδημίας, οι ΠΜΑ στην Κύπρο αντιμετώπιζαν συστημικά εμπόδια στην πρόσβασή τους σε υγειονομική περίθαλψη. Ενώ η πρόσβαση σε ιατρική περίθαλψη έκτακτης ανάγκης για ΠΜΑ είναι εγγυημένη από την εθνική νομοθεσία, το Γενικό Σύστημα Υγείας (ΓΕΣΥ) που ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 2019, είναι διαθέσιμο μόνο σε αναγνωρισμένους πρόσφυγες και ορισμένους μετανάστες εργαζόμενους²⁸. Άλλοι, συμπεριλαμβανομένων όλων των αιτητών ασύλου, εξακολουθούν να υπάγονται στο προηγούμενο σύστημα υγείας, το οποίο τους επιτρέπει να λάβουν περίθαλψη μόνο σε δημόσια τμήματα εσωτερικών και εξωτερικών ιατρείων των δημόσιων νοσοκομείων, όπου συχνά αντιμετωπίζουν δυσκολίες στο να κλείσουν ραντεβού και μεγάλες γραμμές αναμονής²⁹.

Εξέταση COVID-19

Σε γενικές γραμμές, οι πολίτες σε όλη τη χώρα αντιμετώπισαν δυσκολίες στο να έχουν πρόσβαση σε εξέταση για τον COVID-19. Δεδομένων των διαφορών στην πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, οι ΠΜΑ δεν είχαν σχεδόν καθόλου πρόσβαση στις εξετάσεις για τον COVID-19. Η μόνη εξαίρεση ήταν οι νεοεισαχθέντες, οι οποίοι έκαναν την εξέταση κατά την είσοδό τους στα κέντρα. Αρχικά, μόνο άτομα με συμπτώματα ή άτομα που εντοπίστηκαν μέσω της διαδικασίας της ιχνηλάτησης είχαν πρόσβαση σε εξέταση για τον COVID-19. Αργότερα, όταν τα ιδιωτικά εργαστήρια προσέφεραν τη διενέργεια εξετάσεων, υπήρχε η επιλογή ο ενδιαφερόμενος να πληρώσει για την εξέταση, η οποία αρχικά κόστιζε μέχρι 110 ευρώ προτού μειωθεί στα μέχρι 85 ευρώ τις επόμενες εβδομάδες. Λόγω του υψηλού κόστους της εξέτασης και της πιθανής ανάγκης για μεταφραστική, πολλοί ΠΜΑ δεν έκαναν την εξέταση.

Επιπτώσεις στην Υγεία

Η πρόσβαση των ΠΜΑ σε τακτική υγειονομική περίθαλψη και ιατρική θεραπεία περιορίστηκε περαιτέρω κατά τη διάρκεια του απαγορευτικού. Σε όλη τη χώρα, οι επισκέψεις σε γιατρούς και εξωτερικά ιατρεία απαγορεύτηκαν, με εξαίρεση τις περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης. Οι συνεντεύξεις με ΠΜΑ έδειξαν ότι αυτό επηρέασε σημαντικά τις θεραπείες για άλλες ασθένειες και χρόνιες παθήσεις από τις οποίες υπέφεραν.

Λόγω της περιορισμένης πρόσβασης σε νοσοκομεία και ιατρικά κέντρα, η μόνη επιλογή για τους ΠΜΑ ήταν να επικοινωνήσουν τηλεφωνικά με τα κέντρα υγείας και τους γιατρούς. Μέσω του τηλεφώνου, το γλωσσικό εμπόδιο έγινε ακόμη μεγαλύτερο και συχνά απαιτούσε την παρέμβαση ενός τοπικού οργανισμού για να παρέχει μετάφραση κατά τη διάρκεια της συνομιλίας³⁰. Μερικοί ΠΜΑ βρήκαν τη διαδικασία του να κλείσουν ρα-

28 Drousiotou, 2019.

29 Drousiotou, 2019.

30 Συνεντεύξεις με κοινωνικούς λειτουργούς και εργαζόμενους σε ανθρωπιστικές οργανώσεις/οργανώσεις μεταναστών που πραγματοποιήθηκαν τον Ιούλιο και τον Αύγουστο του 2020.

ντεβού και να βρουν έναν οργανισμό ή έναν μεταφραστή πολύ κουραστική, έτσι αγνόησαν τα ιατρικά προβλήματα που αντιμετώπιζαν ή καθυστέρησαν να αναζητήσουν ιατρική περίθαλψη³¹.

Σύμφωνα με μελέτη του Τμήματος Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου, ένας στους τέσσερις ενήλικες στην Κύπρο εμφάνισε μέτρια έως υψηλά επίπεδα άγχους κατά τη διάρκεια του απαγορευτικού, με το 67% των ερωτηθέντων να δηλώνουν ότι η ποιότητα ζωής τους είχε αλλάξει σημαντικά³². Στις συνεντεύξεις με τοπικούς ανθρωπιστικούς οργανισμούς και ΠΜΑ, καταγράφηκαν παρόμοιες εμπειρίες σε κοινότητες μεταναστών και προσφύγων με πολλούς να αναφέρουν αυξημένο άγχος που σχετίζεται με την απώλεια των μέσων επιβίωσής τους, καθυστερήσεις στη λήψη κοινωνικών παροχών και άλλα προβλήματα³³. Πριν από την πανδημία, οι Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί (ΜΚΟ) αντιμετώπιζαν αυτά τα ζητήματα παρέχοντας συμβουλευτική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη μέσω ομαδικής συμβουλευτικής και άλλων έμμεσων μεθόδων, όπως η ενίσχυση της κοινότητας, η ανάπτυξη δεξιοτήτων και η εκπαίδευση.

Ωστόσο, μετά το ξέσπασμα της νόσου, πολλοί ΠΜΑ δεν έλαβαν αυτή την υποστήριξη. Ένας αιτητής ασύλου που επισκεπτόταν τακτικά έναν σύμβουλο πριν από την πανδημία, δήλωσε ότι δεν ήταν σε θέση να κλείσει ραντεβού από τον Μάρτιο του 2020³⁴. Για να αντιμετωπιστεί η αύξηση των προβλημάτων ψυχικής υγείας και η μειωμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες, το ΚΣΓΠ αξιοποίησε τη δυνατότητα τηλεδιάσκεψης και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να συνεχίσουν να παρέχονται συμβουλευτικές υπηρεσίες μέσω διαδικτύου, να ευαισθητοποιήσουν σχετικά με θέματα ψυχικής υγείας και να παρέχουν συμβουλές και καθοδήγηση για την αντιμετώπιση του άγχους που σχετίζεται με τον COVID-19³⁵.

VIII. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΣΥΛΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Στην ΚΔ, η διαδικασία χορήγησης ασύλου είναι μια ενιαία διαδικασία όπου τόσο το καθεστώς του πρόσφυγα όσο και το καθεστώς επικουρικής προστασίας εξετάζονται μέσω αίτησης στην Υπηρεσία Ασύλου του Υπουργείου Εσωτερικών, η οποία αργότερα προωθείται στο Τμήμα Αλλοδαπών και Μετανάστευσης στο αστυνομικό τμήμα της πόλης στην οποία κατοικεί ο αιτητής³⁶. Για όσους βρίσκονται σε προσωρινή κράτηση, οι αιτήσεις λαμβάνονται εντός των κέντρων κράτησης³⁷.

Από το Μάρτιο του 2020 έως τον Ιούνιο του 2020, με τις περισσότερες κυβερνητικές υπηρεσίες να λειτουργούν υποστελεχωμένες και συχνά κλειστές για το κοινό, οι ΠΜΑ δεν είχαν πρόσβαση στις υπηρεσίες μετανάστευσης, σε δικηγόρο ή στη διαδικασία ασύλου. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, οι νεοαφιχθέντες αιτητές ασύλου δεν μπορούσαν να υποβάλουν τις αιτήσεις τους για άσυλο στις πόλεις και αντ' αυτού μεταφέρθηκαν στο Κέντρο Πουρνάρα και κρατήθηκαν εκεί (βλ. Ενότητα VI). Οι αιτήσεις ασύλου, για τις οποίες είχαν ήδη διεξαχθεί συνεντεύξεις, προχωρούσαν κανονικά. Τα εθνικά και τα δευτεροβάθμια δικαστήρια συνέχισαν να λαμβάνουν αιτήσεις παροχής νομικής συνδρομής και προσφυγές, ενώ όλες οι άλλες διαδικασίες, με εξαίρεση τις επείγουσες υποθέσεις, είχαν ανασταλεί³⁸.

Ενώ οι επίσημες κυβερνητικές υπηρεσίες δεν δέχονταν αιτήσεις ασύλου, οι οργανισμοί μπόρεσαν να παρέχουν νομικές υπηρεσίες και να συνηγορήσουν εκ μέρους των πολιτών υπό καθεστώς ασύλου στην κυβέρνηση όταν υπήρχε ανάγκη³⁹. Το ΚΣΓΠ, μαζί με άλλες τοπικές ομάδες που παρείχαν νομική βοήθεια, παρείχαν επίσης νομική υποστήριξη σε ΠΜΑ στην κοινότητα, καθώς και σε αυτούς που κρατούνταν, αξιοποιώντας το Zoom, το WhatsApp και άλλες διαδικτυακές πλατφόρμες επικοινωνίας.

Ένας αιτητής ασύλου σε συνέντευξή του δήλωσε ότι τον Μάρτιο του 2020 είχε χάσει το Δελτίο Εγγραφής Αλλοδαπού (ARC) και δεν μπόρεσε να λάβει καινούριο μέχρι τα τέλη Μαΐου 2020. Αρχικά περιορίστηκε στο σπίτι του, ωστόσο αποφάσισε να χρησιμοποιήσει μια φωτοτυπία ως απόδειξη της ταυτότητάς του⁴⁰. Ενώ η κατάσταση έχει βελτιωθεί από τις αρχές του καλοκαιριού, μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2020, τα προσωρινά κλεισίματα των δημόσιων υπηρεσιών για μεταναστευτικά θέματα παρά μόνο αύξησαν το χρόνο αναμονής καθώς και τις δυσκολίες που αντιμετώπιζαν πολλοί αιτητές ασύλου. Μερικοί περιμένουν χρόνια για μια απόφαση. Κατά μέσο όρο, οι αποφάσεις για το άσυλο διαρκούν από 36 έως 60 μήνες⁴¹.

31 Συνεντεύξεις με κοινωνικούς λειτουργούς και εργαζόμενους σε ανθρωπιστικές οργανώσεις/οργανώσεις μεταναστών που πραγματοποιήθηκαν τον Ιούλιο και τον Αύγουστο του 2020.

32 Εύη Ανδρέου, "Coronavirus: One in Four Had Increased Stress during Lockdown," Cyprus Mail (Cyprus Mail, 29 Σεπτεμβρίου, 2020), <https://cyprus-mail.com/2020/09/29/coronavirus-one-in-four-had-increased-stress-during-lockdown/>.

33 Συνεντεύξεις με κοινωνικούς λειτουργούς και εργαζόμενους σε ανθρωπιστικές οργανώσεις/οργανώσεις μεταναστών που πραγματοποιήθηκαν τον Ιούλιο και τον Αύγουστο του 2020.

34 Συνέντευξη με έναν αιτητή ασύλου που πραγματοποιήθηκε τον Αύγουστο του 2020.

35 ΚΣΓΠ στο Facebook - <https://www.facebook.com/cyrefugeecouncil/posts/638391926725667>

36 Drousiotou, 2019.

37 Drousiotou, 2019.

38 Drousiotou, 2019.

39 ΚΣΓΠ στο Facebook - <https://www.facebook.com/cyrefugeecouncil/posts/627678584463668>

40 Συνέντευξη με αιτητή ασύλου που πραγματοποιήθηκε τον Αύγουστο του 2020.

41 ⁴¹ ΚΣΓΠ, "Asylum Information Database" (European Council on

Επιπλέον, στο πλαίσιο μιας πολυαναμενόμενης αναθεώρησης του συστήματος ασύλου, στις αρχές Σεπτεμβρίου 2020 η κυβέρνηση κατάφερε να προωθήσει μια βασική νομοθεσία, η οποία μειώνει τον χρόνο προσφυγής για τους αιτητές ασύλου από 75 σε 15 ημέρες, μόλις ληφθεί απόφαση για την υπόθεσή τους. Αν και είναι δύσκολο να εξαχθούν συμπεράσματα λόγω της χρονικής συγκυρίας αυτής της νομοθεσίας, και κατά πόσο η κυβέρνηση χρησιμοποίησε την πανδημία ως κάλυψη, η κίνηση αυτή έχει επικριθεί από διάφορες πηγές για το γεγονός ότι επηρεάζει τη δέουσα διαδικασία και ενδέχεται να οδηγήσει σε άλλες νομικές επιπλοκές⁴².

IX. ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Οι αρνητικές οικονομικές συνέπειες του COVID-19 στους ΠΜΑ εξακολουθούν να είναι σημαντικές λόγω της απώλειας θέσεων εργασίας και μέσων επιβίωσης και των δυσκολιών επανένταξης στην αγορά εργασίας μετά την άρση του απαγορευτικού.

Οι ΠΜΑ που έδωσαν συνέντευξη στη Λευκωσία και την Πάφο ανέφεραν ότι έχασαν τις δουλειές τους λόγω του μακροπρόθεσμου κλεισίματος πολλών επιχειρήσεων που απασχολούσαν ΠΜΑ στον τομέα του τουρισμού, της εστίασης και της φιλοξενίας⁴³. Πριν από την πανδημία, πολλοί ΠΜΑ αντιμετώπιζαν ήδη προβλήματα με τα οικονομικά τους και δυσκολεύονταν να βρουν και να παραμείνουν σε μία δουλειά λόγω της περιορισμένης πρόσβασής τους στην αγορά εργασίας, της έλλειψης δεξιοτήτων ή εκπαίδευσης και της έλλειψης κοινωνικών επαφών και δικτύωσης. Ενώ ορισμένοι ΠΜΑ έχασαν τις δουλειές τους, άλλοι που εργάζονταν σε βασικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των σουπερμάρκετ και του τομέα της υγείας, κράτησαν τη δουλειά τους αλλά συχνά εργάζονταν υπό δύσκολες συνθήκες. Μερικοί που συνέχισαν να εργάζονται, ειδικά στα σουπερμάρκετ, δυσκολεύονταν να εφαρμόσουν τις οδηγίες για κοινωνική απόσταση.

Οι οικονομικές επιπτώσεις στους ΠΜΑ επιδεινώθηκαν περαιτέρω κατά τη διάρκεια του απαγορευτικού λόγω της περιορισμένης πρόσβασης που είχαν στις τράπεζες και στο τραπεζικό σύστημα. Λαμβάνοντας υπόψη τις μεγάλες ουρές αναμονής και τους περιορισμούς στον αριθμό των ατόμων, οι ΠΜΑ δυσκολεύονταν να αποσύρουν χρήματα από τους λογαριασμούς τους και να πληρώσουν το ενοίκιο τους λόγω του ότι η πλειονότητα δεν

πραγματοποιεί τραπεζικές συναλλαγές μέσω διαδικτύου και αντ' αυτού χρησιμοποιεί υπηρεσίες σε φυσικά καταστήματα τραπεζών.

Στα μέσα Μαρτίου 2020, το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων έκλεισε τα γραφεία του για το κοινό και εργαζόταν αποκλειστικά μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομίου και τηλεφώνου, προκαλώντας περαιτέρω απογοήτευση και σύγχυση σε πολλούς ΠΜΑ που δεν είχαν δουλειά και βασίζονταν στις κοινωνικές παροχές.

Πολλοί ΠΜΑ ανέφεραν μεγάλες καθυστερήσεις στη λήψη των παροχών τους για τους μήνες Μάρτιο, Απρίλιο και Μάιο 2020. Μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2020, η κατάσταση είχε βελτιωθεί. Ωστόσο, ορισμένοι ΠΜΑ σε συνέντευξή τους δήλωσαν ότι εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα καθώς και καθυστερήσεις στη λήψη των παροχών κοινωνικής πρόνοιας και στέγασης⁴⁴.

Ανταποκρινόμενη στην οικονομική κρίση που προκάλεσε η πανδημία, η κυβέρνηση της ΚΔ εξέδωσε μια σειρά πακέτων βοήθειας δαπανώντας εκατομμύρια ευρώ για προγράμματα στήριξης και οικονομικά κίνητρα για να συνεχίσουν να λειτουργούν οι επιχειρήσεις και να διασφαλιστούν οι θέσεις εργασίας⁴⁵. Ορισμένοι ΠΜΑ που εργάζονταν κανονικά μπόρεσαν να επωφεληθούν από αυτά τα προγράμματα. Ωστόσο, οι περισσότεροι, που εργάζονται παράνομα ή σε συνθήκες προσωρινής απασχόλησης, δεν μπόρεσαν να επωφεληθούν, με τους εργοδότες να επιλέγουν πολλές φορές να τους απολύσουν.

X. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Προβλέπεται ότι ο COVID-19 θα έχει καταστροφικές επιπτώσεις στην εκπαίδευση των προσφύγων, στην οποία ήδη πολλοί δεν είχαν πρόσβαση⁴⁶. Στην Κύπρο, ο νόμος εγγυάται την πρόσβαση στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση για παιδιά ΠΜΑ και ασυνόδευτους ανηλίκους, και η πλειοψηφία εγγράφεται σε δημόσια σχολεία⁴⁷. Ωστόσο, συγκεκριμένα για τους ΠΜΑ, τα ποσοστά εγγραφής και διακοπής της φοίτησης δεν καταγράφονται, επομένως είναι δύσκολο να εκτιμηθεί πόσοι δε συνέχισαν τη φοίτησή τους λόγω της πανδημίας.

Αναγνωρισμένοι πρόσφυγες με καθεστώς διεθνούς ή προσωρινής προστασίας και ορισμένες κατηγορίες με-

Refugees and Exiles), πρόσβαση στις 29 Σεπτεμβρίου 2020, <https://www.asylumineurope.org/reports/country/cyprus/regular-procedure>.

42 Elias Hazou, "Crucial Asylum Reform Dismissed as a 'Damp Squib'," Cyprus Mail (Cyprus Mail, 13 Σεπτεμβρίου, 2020), <https://cyprus-mail.com/2020/09/13/crucial-asylum-reform-dismissed-as-a-damp-squib/>.

43 Gina Agariou, "Cyprus Service Sector, Key for Economy, Sees Drop," Cyprus Mail (Cyprus Mail, 4 Σεπτεμβρίου, 2020), <https://cyprus-mail.com/2020/09/04/cyprus-services/>.

44 "KISA Warns for Mass Evictions and Upsurge of Homelessness of Migrants and Refugees," KISA (KISA, 28 Απριλίου, 2020), <https://kisa.org.cy/kisa-warns-for-mass-evictions-and-upsurge-of-homelessness-of-migrants-and-refugees/>.

45 «Μέτρα Στήριξης για Αντιμετώπιση των Επιπτώσεων του Covid-19 όσον Αφορά την Απασχόληση και τις Επιχειρήσεις», Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Κύπρου, 3 Σεπτεμβρίου 2020, https://www.pio.gov.cy/coronavirus/en/press/3092020_3.pdf.

46 "Coming Together for Refugee Education" (UNHCR, 3 Σεπτεμβρίου, 2020), <https://www.unhcr.org/5f4f9a2b4>.

47 Drousiotou, 2019.

ταναστών μπορούν να παρακολουθούν μαθήματα στα Κρατικά Ινστιτούτα Επιμόρφωσης για την προσωπική ανάπτυξη τους και εκμάθηση δεξιοτήτων. Ωστόσο, τα μαθήματα παρέχονται μόνο στα ελληνικά και τα τουρκικά, με εξαίρεση ορισμένα μαθήματα γλωσσών, και δεν είναι διαθέσιμα σε αιτητές ασύλου. Οι αιτητές ασύλου και όσοι δεν μιλούν ελληνικά ή τουρκικά αλλά αναζητούν εκμάθηση δεξιοτήτων πρέπει να πληρώσουν για ιδιωτική εκπαίδευση ή να αξιοποιήσουν τις δωρεάν ευκαιρίες που παρέχονται από ΜΚΟ ή προγράμματα που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ).

Με το ξέσπασμα του COVID-19 και το κλείσιμο όλων των επιχειρήσεων εκτός των βασικών υπηρεσιών, πολλοί φορείς παροχής εκπαίδευσης και κατάρτισης έπρεπε να ακυρώσουν ιδιαίτερα μαθήματα και προγράμματα κατάρτισης, με αποτέλεσμα πολλοί ΠΜΑ να μην έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση. Από τότε που επιβλήθηκαν οι πιο αυστηροί περιορισμοί, άλλοι οργανισμοί εργάστηκαν για να καλύψουν αυτό το κενό προσφέροντας τα μαθήματα στο διαδίκτυο και δημιουργώντας προσωπικά μαθησιακά περιβάλλοντα με λιγότερους μαθητές με αυξημένα πρωτόκολλα για την εφαρμογή της κοινωνικής απόστασης. Τα διακρατικά μαθήματα γλώσσας του Project Phoenix, «Survival English», σε συνεργασία με το CCy, σημείωσαν μεγάλη επιτυχία σε αυτό τον τομέα⁴⁸. Ωστόσο, ένας μεγάλος αριθμός ΠΜΑ έχασε πολύτιμο χρόνο από την προσωπική του ανάπτυξη λόγω της πανδημίας.

XI. ΕΜΦΥΛΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Για τα κορίτσια και τις γυναίκες σε όλο τον κόσμο, οι επιπτώσεις του COVID-19 έχουν επιδεινωθεί από τις ήδη υπάρχουσες ανισότητες μεταξύ των φύλων. Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο για τους ΠΜΑ, όπου τα θέματα φύλου είναι διαδεδομένα στις κοινότητές τους⁴⁹. Ενώ τα δεδομένα σχετικά με το φύλο των ΠΜΑ στην ΚΔ είναι περιορισμένα, τα στοιχεία από το 2013 δείχνουν ότι το 40% όλων των αιτητών ασύλου είναι γυναίκες⁵⁰. Θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι τα τρέχοντα στοιχεία είναι παρόμοια.

Οι συνεντεύξεις με κοινωνικούς λειτουργούς και εμπειρογνώμονες έδειξαν ότι οι γυναίκες ΠΜΑ που ζουν σε νοικοκυριά με τις οικογένειές τους είναι υπό την απειλή αυξημένης ενδοοικογενειακής βίας λόγω φύλου⁵¹. Τα

μέτρα που τέθηκαν σε ισχύ κατά το απαγορευτικό οδηγούσαν σε παρατεταμένο περιορισμό σε χώρους με άτομα που κακοποιούν, κάτι που οι γυναίκες, ανεξάρτητα από το νόμιμο ή το καθεστώς μετανάστευσής τους, βίωσαν σε ολόκληρο το νησί⁵². Σύμφωνα με το UN Women, οι γραμμές βοήθειας για ενδοοικογενειακή βία στη χώρα σημείωσαν αύξηση των κλήσεων κατά 30%⁵³.

Επιπλέον, οι γυναίκες αντιμετώπισαν αυξημένη πίεση για να αναλάβουν περισσότερες ευθύνες σχετικά με το νοικοκυριό και την ανατροφή των παιδιών σε σύγκριση με τους άντρες. Κατά τη διάρκεια του απαγορευτικού, δεδομένων των περιορισμών στην υγειονομική περίθαλψη, είχαν επίσης λιγότερη πρόσβαση σε μέσα αντισύλληψης και υποστήριξης για την σεξουαλική και αναπαραγωγική τους υγεία. Αυτές οι πρόσθετες πιέσεις και το άγχος οδήγησαν σε επιδείνωση της ψυχικής υγείας των γυναικών.

Το Μέρος Ι της μελέτης περιλαμβάνει έξι συνεντεύξεις, από τις οποίες, περισσότερες από τις μισές ήταν με γυναίκες που εργάζονται στον τομέα του μεταναστευτικού καθώς και γυναίκες ΠΜΑ. Στο Μέρος ΙΙ της μελέτης, η έρευνα θα περιλαμβάνει ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα γυναικών και συγκεκριμένες ερωτήσεις για τις γυναίκες σε θέματα που σχετίζονται με την έμφυλη βία, τη φροντίδα και την πρόσβαση σε αναπαραγωγική υγειονομική περίθαλψη και μέσα αντισύλληψης. Ενσωματώνοντας συγκεκριμένες ερωτήσεις για το φύλο, ελπίζουμε να προσφέρουμε πιο αποτελεσματικές προτάσεις για ορισμένες από τις συγκεκριμένες επιπτώσεις που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες ΠΜΑ λόγω του COVID-19.

XIII. ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗΝ «ΤΔΒΚ»

Ιστορικό COVID-19

Η «ΤΔΒΚ» κατέγραψε το πρώτο κρούσμα COVID-19 στις 9 Μαρτίου 2020⁵⁴. Λίγο αργότερα, το Συμβούλιο Υπουργών εξέδωσε οδηγίες για τον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού. Η «ΤΔΒΚ» έκλεισε τα σύνορά της σε όλους, εκτός από πολίτες και όσους είχαν νόμιμη άδεια να διαμένουν στη χώρα⁵⁵. Όσοι εισέρχονταν έπρεπε να μπουν σε καραντίνα για 14 ημέρες και να παρακολουθούνται από τις αρχές. Η μη συμμόρφωση με αυτήν την οδηγία είχε νομικές επιπτώσεις⁵⁶.

Αύγουστο του 2020.

52 "COVID-19: Domestic Abuse Spikes in Lockdown Divided Cyprus," Financial Mirror, 7 Μαΐου, 2020, <https://www.financialmirror.com/2020/05/07/covid19-domestic-abuse-spikes-in-lockdown-divided-cyprus/>.

53 "COVID-19 and Ending Violence Against Women and Girls," UN Women (UN Women, 7 Απριλίου, 2020), <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/issue-brief-covid-19-and-ending-violence-against-women-and-girls-en.pdf>

54 Nazife Sultanoglu, "Current Situation of COVID-19 in Northern Cyprus" (World Health Organization Eastern Mediterranean Health Journal, 20 Μαΐου, 2020), <http://www.emro.who.int/emhj-volume-26-2020/volume-26-issue-6/current-situation-of-covid-19-in-northern-cyprus.html>.

55 Sultanoglu, 2020.

56 Sultanoglu, 2020.

48 Aishwarya Sahasrabudhe, "Mumbai's Language Professionals Teach English to Refugees in Faraway Cyprus, Who Struggle with Rules, Talking to Locals - World News , Firstpost," Firstpost, 21 Μαΐου, 2020, <https://www.firstpost.com/world/mumbai-language-professionals-teach-english-to-refugees-in-faraway-cyprus-who-struggle-with-rules-talking-to-locals-8341491.html>.

49 "Gender Matters: COVID-19's Outsized Impact on Displaced Women and Girls - World," ReliefWeb (Refugee International, 7 Μαΐου, 2020), <https://reliefweb.int/report/world/gender-matters-covid-19-s-outsized-impact-displaced-women-and-girls>.

50 «Στατιστικά στοιχεία» (Βάση Δεδομένων Ασύλου, 2013), asylumineurope.org/sites/default/files/report-data/aida_cyprus_first_report_statistics_0.pdf.

51 Συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν τον Ιούλιο και τον

Οι δημόσιοι υπάλληλοι δεν εργάζονταν, με εξαίρεση την αστυνομία, τους εργαζομένους στον τομέα της υγείας, την πυροσβεστική υπηρεσία, τους υπαλλήλους της πολιτικής αεροπορίας και εκείνους που εργάζονταν στις δημοσιονομικές υπηρεσίες⁵⁷. Στον ιδιωτικό τομέα, όλες οι επιχειρήσεις έκλεισαν εκτός από εκείνες που κρίθηκαν απαραίτητες, όπως φαρμακεία, αγορές και πρατήρια καυσίμων. Τα μέτρα περιλάμβαναν επίσης απαγόρευση όλων των δημόσιων συγκεντρώσεων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων για θρησκευτική λατρεία, οργανώσεων και άλλες ενώσεων, καθώς και απαγόρευση κυκλοφορίας κατά τις νυχτερινές ώρες. Από τις 24 Απριλίου 2020, η κυβέρνηση κατέστησε υποχρεωτική τη χρήση μάσκας σε δημόσιους χώρους.

Οι αρχές επέβαλαν αυστηρές οδηγίες για καραντίνα σε περιοχές με καταγεγραμμένα κρούσματα COVID-19. Στην Κερπασία, στα τέλη Μαρτίου, μετά τα πρώτα καταγεγραμμένα κρούσματα, τρία χωριά μπήκαν σε καραντίνα με πλήρη απαγόρευση κυκλοφορίας και ελεγχόμενη είσοδο και έξοδο από αυτά⁵⁸. Πρόσθετα μέτρα που επέβαλε η κυβέρνηση περιλάμβαναν τη μετατροπή του κρατικού νοσοκομείου Burhan Nalbantoglu στη Λευκωσία σε νοσοκομείο αναφοράς. Η κυβέρνηση ίδρυσε επίσης ένα τηλεφωνικό κέντρο για τον COVID-19, ανοιχτό 24 ώρες την ημέρα, το οποίο εξυπηρετούσε το κοινό στα τουρκικά και στα αγγλικά.

Στα τέλη Μαρτίου 2020, ένα πλοίο που μετέφερε 175 Σύριους αιτητές ασύλου απομακρύνθηκε από την ΚΔ, επικαλούμενο το απαγορευτικό λόγω του COVID-19, και τελικά ανατράπηκε στις ακτές της βόρειας Κύπρου. Οι αρχές της «ΤΔΒΚ» διέσωσαν τους αιτητές ασύλου, αλλά στη συνέχεια τους κράτησαν επ' αόριστον, πρώτα σε καραντίνα για 14 μέρες σε έναν κλειστό αθλητικό χώρο και στη συνέχεια τους μετέφεραν σε διαμερίσματα υπό κατ' οίκον περιορισμό⁵⁹.

Η «ΤΔΒΚ» δεν εφαρμόζει τη δική της διαδικασία ασύλου και η προστασία που προσφέρεται από την ΚΔ ως χώρα της ΕΕ δεν είναι ισχύει για τους ΠΜΑ στην «ΤΔΒΚ»⁶⁰. Ως εκ τούτου, οι αρχές προσπάθησαν να στείλουν τους αιτητές ασύλου στην Τουρκία, η οποία αρχικά τους απέρριψε, επικαλούμενη τις ανησυχίες της χώρας για τον COVID-19. Στα τέλη Απριλίου και στις αρχές Μαΐου, ωστόσο, και οι 175 αιτητές ασύλου στάλθηκαν στην Τουρκία, όπου τώρα αντιμετωπίζουν κίνδυνο να επιστραφούν στη Συρία⁶¹.

Μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου, στην «ΤΔΒΚ» έχουν καταγραφεί 704 κρούσματα COVID-19 και τέσσερις θάνα-

τοι⁶². Λόγω της πρόσφατης αύξησης των κρουσμάτων, οι αρχές πρόσφατα αυστηροποίησαν τα κριτήρια σχετικά με την καραντίνα για όσους φτάνουν στη χώρα και ξαναέκλεισαν τα μπαρ έως την 1 Οκτωβρίου 2020. Συνολικά, σήμερα χρησιμοποιούνται 24 ξενοδοχεία για καραντίνα⁶³. Οι προεδρικές εκλογές έλαβαν χώρα στα μέσα Οκτωβρίου 2020 και η διανομή υλικού σχετικού με τις εκλογές είχε απαγορευτεί, προκειμένου να αποφευχθεί η περαιτέρω εξάπλωση του ιού⁶⁴. Με την πρόσφατη άφιξη επιπλέον πλοίων από το Λίβανο και τη Συρία, η κατάσταση στην «ΤΔΒΚ» παραμένει ρευστή.

Κατάσταση των ΠΜΑ

Η «ΤΔΒΚ» φιλοξενεί περίπου 90.000 - 120.000 αλλοδαπούς εργαζομένους και φοιτητές^{65,66}, οι οποίοι αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των μεταναστών εκεί. Μεγάλο ποσοστό αυτών των εργαζομένων και φοιτητών προέρχονται από τη Νότια Ασία, τη Δυτική Αφρική και τη Μέση Ανατολή, οι οποίοι όταν ξεκίνησε το απαγορευτικό δεν μπορούσαν να επιστρέψουν στις χώρες τους, καθώς πολλές από τις χώρες καταγωγής τους έκλεισαν τα σύνορά τους. Με το πρόσχημα των προεδρικών εκλογών οι πολιτικοί της «ΤΔΒΚ» εκμεταλλεύτηκαν την πανδημία για να κάνουν τους ξένους εργαζομένους και φοιτητές εύκολους πολιτικούς στόχους. Στα τέλη Μαρτίου 2020, ο πρωθυπουργός Έρσιν Τατάρ σημείωσε ότι η πανδημία του COVID-19 ήταν μια καλή δικαιολογία για την «εκκαθάριση» τους και τον περιορισμό των ωφελημάτων που λαμβάνουν από την «ΤΔΒΚ»⁶⁷.

Πολλοί από τους ξένους φοιτητές που κατά τη διάρκεια του απαγορευτικού παρέμειναν στην «ΤΔΒΚ» και δεν μπόρεσαν να επιστρέψουν στις χώρες καταγωγής τους, βρίσκονταν σε άθλια κατάσταση. Έλαβαν υποστήριξη από τις Φωνές των Διεθνών Φοιτητών στην Κύπρο (VOIS) - μια ομάδα διεθνών φοιτητών στην «ΤΔΒΚ» - και άλλους φορείς της κοινωνίας των πολιτών και από δήμους υπό τη μορφή επισιτιστικής βοήθειας και βασικών προμηθειών⁶⁸. Μέχρι τον Μάιο του 2020, περίπου 4.000 ξένοι φοιτητές, 5.000 πρώην ξένοι φοιτητές - που διέμεναν παράνομα στο νησί - και ορισμένοι άλλοι ξένοι εργαζόμενοι εξαρτώνταν από βοήθεια από τρίτους για την

57 Sultanoglu, 2020.

58 Sultanoglu, 2020.

59 "Turkish Cypriot Authorities: Release Detained Syrian Asylum Seekers," Human Rights Watch, 16 Απριλίου, 2020, <https://www.hrw.org/news/2020/04/16/turkish-cypriot-authorities-release-detained-syrian-asylum-seekers>.

60 Human Rights Watch, 2020.

61 "Syrian Refugees in Cyprus Pushed Back to Turkey," EuroMed Rights, 19 Μαΐου, 2020, <https://euromedrights.org/publication/syrian-refugees-in-cyprus-pushed-back-to-turkey/>.

62 Εσωτερικός Συντάκτης, "Coronavirus: North Extends Compulsory Quarantine for All Air Arrivals (Updated)," Cyprus Mail (Cyprus Mail, 21 Σεπτεμβρίου, 2020), <https://cyprus-mail.com/2020/09/21/coronavirus-north-extends-compulsory-quarantine-for-all-air-arrivals/>.

63 Εσωτερικός Συντάκτης, 2020.

64 Εσωτερικός Συντάκτης, 2020.

65 Mete Hatay, "COVID-19 and North Cyprus: Pandemic, Politics, and Non-Recognized Struggles," Peace Research Institute Oslo, 2020, <https://www.prio.org/utility/DownloadFile.ashx?id=2068&type=publicationfile>.

66 Yeni Duzen, "North Cyprus News: Foreign Students Bulking up TRNC Population Numbers," North Cyprus News | Online News for North Cyprus, 4 Απριλίου, 2018, <https://www.lgcnews.com/foreign-students-bulking-up-trnc-population-numbers/>.

67 "North Cyprus PM Ersin Tatar Accused of 'Racism' over Remarks about Foreign Workers and Students," T-Vine (T-Vine, 27 Μαρτίου, 2020), <http://www.t-vine.com/north-cyprus-pm-ersin-tatar-accused-of-racism-over-remarks-about-foreign-workers-and-students/>.

68 Συνέντευξη με τη VOIS, Οκτώβριος 2020.

επιβίωσή τους και από τις βασικές προμήθειες που τους παρέχονταν⁶⁹.

Πρόσφατες συνεντεύξεις δείχνουν ότι η κατάσταση έχει βελτιωθεί σημαντικά από τις αρχές του καλοκαιριού και τις τελευταίες εβδομάδες σημειώθηκαν μόνο σποραδικά αιτήματα για βοήθεια και υποστήριξη⁷⁰. Ωστόσο, μεγάλος αριθμός ξένων φοιτητών βρίσκεται σε αναμονή, με τα μαθήματα να γίνονται διαδικτυακά, αναγκάζοντάς τους να περιμένουν την κατάσταση με την πανδημία να αλλάξει. Παραμένουν ανησυχίες για το κατά πόσο θα καταφέρουν να επιβιώσουν τον χειμώνα, ενώ η οικονομική δραστηριότητα στην «ΤΔΒΚ» παραμένει ως επί το πλείστον στάσιμη⁷¹ και η οικονομική κατάσταση στις χώρες καταγωγής τους συνεχίζει να επιδεινώνεται.

XIII. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ενώ από την έναρξη της πανδημίας οι ΠΜΑ έχουν εξαιρεθεί σε μεγάλο βαθμό από τους υπολογισμούς της κυβέρνησης, ως μια ευχάριστη εξέλιξη σε αντίθεση με την επίσημη γραμμή του κράτους, πολλές ομάδες της κοινωνίας των πολιτών και εθελοντικές οργανώσεις (μεταναστών και Κύπριων) ενέτειναν τις προσπάθειές τους και παρείχαν βοήθεια και υποστήριξη. Αυτή η βοήθεια περιλάμβανε οικονομική υποστήριξη, τρόφιμα, στέγη, δωρεές ειδών ένδυσης και οικιακής χρήσης, θεραπεία και συμβουλευτική. Ειδικά κατά τη διάρκεια του απαγορευτικού, αυτές οι ομάδες συνεργάστηκαν για να διασφαλίσουν ότι δεν υπήρχαν ΠΜΑ στο νησί που πεινούσαν και εκείνοι που δεν είχαν που να μείνουν είχαν αρκετά ζεστά ρούχα και προστατευτικό εξοπλισμό για να επιβιώσουν τις κρύες νύχτες της άνοιξης.

Άλλες ΜΚΟ, όπως το Project Phoenix, το CCy, το Friendship Circle Cyprus, το DNC και διάφορες εκκλησιαστικές ομάδες, συγκέντρωσαν χρήματα σε τοπικό και διεθνές επίπεδο για να ράψουν μάσκες και να αγοράσουν ατομικό προστατευτικό εξοπλισμό (ΑΠΕ) για ευάλωτες ομάδες και οργάνωσαν συλλογή και δωρεές, φέρνοντας τις ευρύτερες κοινότητες της Κύπρου και των ΠΜΑ πιο κοντά.

Ωστόσο, παρά τις προσπάθειες που έγιναν από ομάδες της κοινωνίας των πολιτών, οι δράσεις της κυβέρνησης της ΚΔ για την αντιμετώπιση της πανδημίας του COVID-19 - ίσως ακούσια σε ορισμένες περιπτώσεις - τόνισαν και επιδείνωσαν τα υπάρχοντα προβλήματα στα διάφορα συστήματα που επηρεάζουν τις ζωές των ΠΜΑ. Η δυσκολία πρόσβασης σε επίσημες πληροφορίες, υγειονομική περίθαλψη, νομική

βοήθεια και εκπαίδευση, καθώς και οι κακές συνθήκες διαβίωσης στα κέντρα υποδοχής, οι διακρίσεις από τις αρχές και η οικονομική ανασφάλεια, ήταν όλες προκλήσεις που αντιμετώπιζαν οι ΠΜΑ στην Κύπρο και πριν από την πανδημία. Τώρα, η κατάσταση είναι χειρότερη, φέρνοντας τους ΠΜΑ σε ακόμη πιο δυσμενείς συνθήκες.

Ενώ η παρούσα έκθεση δεν έχει στόχο να κατηγορήσει την κυβέρνηση για όλες τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι ΠΜΑ κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID-19, είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη οι ανάγκες τους, ειδικά σε περίπτωση επιδείνωσης της κατάστασης ή ενός νέου απαγορευτικού. Με την επιδημιολογική κατάσταση να βρίσκεται σε μεγάλο βαθμό υπό έλεγχο, αυτή η έρευνα προσφέρει στις αρχές και στις δύο πλευρές του νησιού την ευκαιρία να καταρτίσουν πολιτικές για την προστασία των ΠΜΑ, οι οποίοι βιώνουν ένα δυσανάλογο αντίκτυπο, καθώς και την αντιμετώπιση συστημικών προβλημάτων που έχουν επιδεινωθεί κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

69 Hatay, 11, 2020.

70 Συνέντευξη με τη VOIS, Οκτώβριος 2020.

71 FES Cyprus Newsletter. 2020. 99/Αύγουστος. Λευκωσία: Ίδρυμα Friedrich-Ebert-Stiftung Παράρτημα Κύπρου, 8.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Η **Sarah Morsheimer** είναι ερευνήτρια στο Project Phoenix και ακαδημαϊκός με ειδίκευση στο Διεθνές Δίκαιο στο Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου του Georgetown. Είναι η κύρια συγγραφέας του Μέρους I της μελέτης.

Η **Κυριάκη Χατζηπαναγιώτου** είναι ανεξάρτητη ερευνήτρια και σύμβουλος διαχείρισης κινδύνων για τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, με ειδίκευση στις υπηρεσίες πληροφοριών.

Η **Tina Mykkänen** είναι ανεξάρτητη σύμβουλος ασφαλείας και ερευνήτρια με ειδίκευση στους τομείς του βίαιου εξτρεμισμού και της επανένταξης και εστιάζει στην Ανατολική Αφρική και τη Μέση Ανατολή.

Ο **Hrishabh Sandilya** ηγείται των εργασιών του Project Phoenix στην Κύπρο και είναι υπεύθυνος για τη συνολική κατεύθυνση της μελέτης.

PROJECT PHOENIX

Το Project Phoenix είναι μια νέα ευρωπαϊκή ΜΚΟ και κοινωνική επιχείρηση που εργάζεται για την ενδυνάμωση των μεταναστών, των προσφύγων και των αιτητών ασύλου σε ένα αστικό περιβάλλον, χρησιμοποιώντας τις καλύτερες στρατηγικές για την κοινωνική καινοτομία. Με βάση τους πυλώνες της βιωσιμότητας, της οικονομικής ενδυνάμωσης μέσω της επιχειρηματικότητας, της κοινωνικοπολιτισμικής ολοκλήρωσης μέσω της ανάπτυξης επαγγελματικών δεξιοτήτων και της καθοδήγησης, αξιοποιούμε τα παγκόσμια δίκτυά μας και αναπληρώνουμε τα κενά που συχνά τα ιδρύματα κληρονομιάς και οι διεθνείς οργανισμοί δεν είναι σε θέση να το κάνουν. Είμαστε ευέλικτοι και χρησιμοποιούμε μια μη κανονιστική προσέγγιση με βάση τα συστήματα για να παρουσιάσουμε εφικτές λύσεις.

Το Project Phoenix εκτελεί επί του παρόντος πιλοτικό έργο στην Κύπρο, η οποία έχει το υψηλότερο ποσοστό αιτητών ασύλου στην ΕΕ. Ο προγραμματισμός μας περιλαμβάνει ένα εντατικό πρόγραμμα υποτροφιών που εστιάζει στην επιχειρηματικότητα και την ανάπτυξη δεξιοτήτων, τη δημιουργία καινοτόμων συνεργασιών με άλλες ομάδες της κοινωνίας των πολιτών όπως η CCy και η Zero Food Waste Cyprus (ZFWC), και ένας πυλώνας έρευνας και υποστήριξης που βασίζεται σε λύσεις που έχει ως στόχο να επηρεάσει την πολιτική για να επέλθει αλλαγή του συστήματος.

THE JUSTICE PROJECT

Το Justice Project είναι μια ομάδα ενεργών πολιτών που υποστηρίζει τα δικαιώματα όσων ζουν στο περιθώριο της κυπριακής κοινωνίας. Το Justice Project πιστεύει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα ισχύουν για όλους τους ανθρώπους ελεύθερα και ισότιμα και αγωνίζεται με ζήλο για κοινωνική δικαιοσύνη. Πρόκειται για ένα ολοκληρωμένο, ανοιχτό κίνημα, που απαιτεί μια ελεύθερη κοινωνία, όπου τερματίζεται η καταπίεση των γυναικών, των ΛΟΑΤΚΙ+, των εθνικών μειονοτήτων, των μεταναστών και των προσφύγων.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα έκθεση, το πρώτο μέρος μιας μελέτης αποτελούμενης από τρία μέρη που αποσκοπεί στην ανάλυση του τρόπου με τον οποίο η πανδημία του COVID-19 επηρέασε τους πρόσφυγες, τους μετανάστες και τους αιτούντες άσυλο στην Κύπρο, το Project Phoenix παρέχει ένα συνολικό χρονοδιάγραμμα γεγονότων και δράσεων της κυβέρνησης και μια σύντομη εξήγηση του αντικτύπου τους.

Από τον Μάρτιο του 2020, όταν ξεκίνησε η πανδημία, οι πρόσφυγες, οι μετανάστες και οι αιτητές ασύλου είχαν περιορισμένη πρόσβαση στις επίσημες πληροφορίες σχετικά με την πανδημία του COVID-19 και, ως εκ τούτου, πλήγηκαν δυσανάλογα κατά την περίοδο του απαγορευτικού, όταν περιορίστηκαν σε μεγάλο βαθμό στις μετακινήσεις τους.

Μέχρι σήμερα, η πανδημία είχε εμφανή επίδραση στις προσωπικές ελευθερίες, τα μέσα επιβίωσης και την οικονομική ασφάλεια, την ψυχική υγεία και τη γενική ευημερία και την προσωπική τους ανάπτυξη, παρά τις εντατικές προσπάθειες των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

Επιπλέον, πολλοί πρόσφυγες, μετανάστες και αιτητές ασύλου συνεχίζουν να παραμένουν στο περιθώριο της κυπριακής κοινωνίας, αντιμετωπίζοντας μεγάλες καθυστερήσεις στις διαδικασίες και τις αιτήσεις για μεταναστευτικά θέματα, με περιορισμένη δυνατότητα νομικής προσφυγής. Σημειώνεται επίσης ένας έμφυλος αντίκτυπος της πανδημίας.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Friedrich-Ebert-Stiftung
Γραφείο Κύπρου

Στασάνδρου 20, Διαμέρισμα 401 |
1060 Λευκωσία | Κύπρος

Τηλέφωνο: +357 22 37 73 36

office@fescyprus.org
www.fescyprus.org